

Forsvarets veteraninspektør

Vår ref.

9. januar 2023/01/23/NVIO/BRD

NVIOs innspill til arbeidet med regjeringens tiltaksplan for ivaretagelse av personell og deres familie før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner

Innledning

Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner (NVIO) viser til invitasjonen til å komme med innspill til Regjeringens tiltaksplan og takker for muligheten til å gi innspill. Vi takker videre for at organisasjonene har fått en sentral plass i utarbeidelsen av tiltaksplanen. Dette er et viktig arbeid som kommer til å følge veteranorganisasjonene, politikerne og svært mange av de offentlige etatene i Norge.

Drøfting

Oppfølging av tidligere arbeid og vedtak

Handlingsplanen (RHP) (2011) og Oppfølgingsplanen (ROP) (2014) er to viktige planer som har fått på plass mye i veteranarbeidet. Ikke alle tiltak er gjennomført og mange av tiltakene bør videreføres. NVIO har ikke listet opp noe av dette, men refererer til Innst. 20 S (2020-2021) som sier at en ny tiltaksplan skal bidra til å klargjøre hvilke tiltak fra regjeringens handlingsplan (2011) og oppfølgingsplan (2014) som skal videreføres.

Videre sier innstillingen at:

- det skal beskrives tiltak for ivaretagelse av personellet barn og familier,
- det skal beskrives tiltak for videreutvikling av kompetanse og samhandling i det sivile hjelpeapparatet,
- det skal beskrives tiltak for forskning,
- det skal beskrives tiltak for å bygge åpenhet og kultur rundt psykisk helse i Forsvaret.

NVIO vil innledningsvis trekke frem viktigheten av fire planforutsetninger for at tiltaksplanen får relevans og at den har muligheten for å lykkes i gjennomføringen.

En tverrdepartemental plan

Hvis man ser på RHP og ROP er det på majoriteten beskrevet med *Forsvaret skal...* Planene bærer preg av dårlig samvittighet og at man skal få på plass noe kjapt. Det siste var bra.

Nå har det seg slik at majoriteten av veteranene og deres familier bor i kommunene og som oftest i en kommune hvor Forsvaret ikke har tilstedeværelse. Av den grunn må tiltakene løftes slik at de treffer der veteranene bor og da er det ofte andre etater, enn Forsvaret, som må ha ansvaret.

Den interdepartementale arbeidsgruppen (IDA)

Denne er sagt skal være et nav i arbeidet, både med utarbeidelse av planen og gjennomføring av planen. NVIO er skeptisk til gjennomføringsevnen til denne arbeidsgruppen etter å ha sett hvor lite mange departementer forplikter seg til å stille med representasjon fra departementsnivået når IDA møtes. IDA er, slik NVIO

ser det, den største svakheten og risikoen for at tiltaksplanen ikke skal kunne få den gjennomføringskraften som er nødvendig. NVIO foreslår at den enkelte statsråd kommer med en forpliktelse i forhold til at tiltaksplanen skal prioriteres innen egen sektor.

Økonomi

Hurdalsplattformen sier at regjeringen skal «ta bedre vare på veteranane våre før, under og etter teneste, med spesiell vekt på helsemessig og sosial oppfølging, økonomisk sikkerheit og pårørande». Dette indikerer en kvalitetsheving på det arbeidet som gjør i dag. Når man før arbeidet starter blir møtt med at gjennomføringen av planen skal koste minst mulig på grunn av trange, økonomiske tider blir det hele litt tullete. Hvis det identifiseres et tiltak som må iverksettes kan det ikke være slik at det blir nedprioritert på grunn av økonomi, da faller regjeringens utsagn i plattformen.

Definisjonen av veteranbegrepet

I denne sammenhengen er begrepet veteran linket opp til begrepet internasjonale operasjoner. Dette er igjen beskrevet i forsvarslovens § 3a hvor man sier at operasjoner på norsk eller NATO-territorium ikke er å beregne som internasjonal operasjon. Med krigen i Ukraina som bakteppe, og erfaringene etter andre verdenskrig, synes dette noe rart. Hvis det skulle komme til en krig mellom Russland og NATO har man da sagt at personellet som deltar i denne krigen ikke får status som veteraner fra internasjonale operasjoner.

Når dette har vært tatt opp har svaret fra Forsvarsdepartementet vært at dette vil man i så tilfelle orden med i ettertid. Dette er et dårlig signal å sende ut, her bør politikerne gå ut på forhånd og si at soldatene skal ivaretas. Historisk har man sett at man har måtte kjempe over år for å få på plass rettigheter etter at man har vært skjøvet til side av det offentlige Norge. La oss lære av behandlingen av krigsseilerne og de som var ute i FN-operasjoner fram mot år 2000. Signaleffekten er større og mer positiv enn de eventuelle utgiftene man viser til at dette skal medføre.

Refererer ellers til skriv fra NVIO, Veteranforbundet SIOPS – Skadde i internasjonale operasjoner (SIOPS), Veteran møter veteran (VmV) og Norsk reservistforbund (NROF) av 12. mai 2022 om veteranbegrepet.

Avslutning

Vedlagt følger NVIOs anbefalte tiltak. Tiltakene er utarbeidet i samarbeid med NROF.

Vennlig hilsen

Bjørn Robert Dahl
generalsekretær